

Innovatsioonifond hoogustab tervishoiu arengut

Kristin Kuusk – Tervisekassa innovatsioonispetsialist

Eesti tervishoiusüsteem seisab silmitsi kasvavate väljakutsetega – pingeline eelarve, vananev rahvastik ja tervishoiutöötajate puudus nõuavad järjest nutikamaid lahendusi. Ühe vastusena neile probleemidele lõi Tervisekassa koostöös Sotsiaalministeeriumiga juba 2019. aastal innovatsioonifondi.

Innovatsioonifond on aastatega järjest hoogu kogunud. Fondist toetab Tervisekassa igal aastal 10 miljoni euroga nii riiklike kui ka erasektori uuenduslike lahenduste väljatöötamist ja katsetamist. Viimaste aastate jooksul on toetatud projekte digilahenduste, uute ravimeetodite ja tööprotsesside tõhustamise valdkonnas.

Innovatsioonifondi neli suunda

- **Tervishoiu digitaristu loomine.** Uue põlvkonna terviseinfosüsteem on pannud aluse tänapäevasele tervishoiu digitaristule, mis võimaldab luua kasutajasõbralikke rakendusi nii tervishoiutöötajatele kui ka patsientidele. Infosüsteem ühtlustab terviseandmete vahetamist kogu riigis, võttes kasutusele ühtsed struktureeritud põhimõtted. See vähendab andmete ja arenduste dubleerimist ning tagab, et ajakohased terviseandmed on õiguspäraselt kättesaadavad arstidele ja patsientidele ning ka teiseseks andmekasutuseks ja teadusuuringuteks.
- **Tervise infosüsteemi teenuste väljatöötamine.** Innovatsioonifondi abil arendatakse tervise infosüsteemi keskseid teenuseid nii inimesele kui ka tervishoiutöötajale. Need on näiteks digiregistratuur, terviseportaal, tervisejuhtimise töölaud, ravimiskeem ja kliinilised otsustus- toed. Ühtne keskkete teenuste

arendamine aitab kiirendada teenuste kasutajateni jõudmist, vältides dubleerivaid arendusi iga tervishoiuteenuse osutaja juures.

- **Tervisekassa teenuste arendamine.** Innovatsioonitoetuse abil on näiteks käivitatud kopsuvähi sõeluuringu teostatavusuuring ja eesnäärmevähi sõeluuringu katseprojekt. Nende edu korral võiks siit välja kasvada uued riiklikud sõeluuringud. Samuti oleme toetanud perearstide digiteenindusplatvormide pilootprojekti, mille tulemusel on digiteenindusplatvormid üleriigiliselt rahastatud, ja raviteekondade kiirendiprogrammi.
- **Väliste partnerite juhitud teenuste mõju uurimine.** Innovatsioonitoetus on mõeldud ka vajaliku tõendus põhise info kogumiseks, mis kinnitaks uuenduslike tervishoiuteenuste kliinilist efektiivsust ja kulutõhusust või lükkaks selle ümber. Taolised uuringud loovad usaldusväärse tõendusbaasi tulevaste rahastusotsuste tegemiseks. Näiteks on hetkel käimas teledermatoskoopia mõjuuuring ning tehisintellektil põhineva neeruvähi diagnostikalahenduse uurimine.

Tervisekassa innovatsioonitoetus loob selge raamistikku, mis võimaldab välistel partneritel algatada uuenduslikke projekte ja tuua tervishoiu uusi teenuseid. Mõju-uuringuid toetades kogume usaldusväärset teavet uute teenuste efektiivsuse, kulutõhususe ja kasutusmugavuse

Kristin Kuusk

kohta, võrreldes neid senise prima praktikaga. Toetuste abil soovime laiendada just selliste tervisetee- nuste valikut, mis suurendavad tõendus põhisel tervisesüsteemi inimkesksust ja võimaldavad kvaliteetseid teenuseid pakkuda enama- tele abivajajatele. Oluline on ka, et uued teenused toetaksid inimest tervise hoidmisel ja haiguste ennetamisel, muudaksid nende ravi- teekonnad terviklikumaks ning tagaksid teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse ka piiratud ressurs- side korral.

SÜDAMEHAIGETE TAASTUSRAVI KAUGTEENUSMUDEL

Südame- ja veresoonekonnahaigused on nii Eestis kui ka mujal maailmas üks peamisi surmapõhjusi. Kuigi südamehaigete taastusravi mängib võtmerolli suremuse ja korduva

haigestumise vähendamisel ning patsientide elukvaliteedi parandamisel, jõuab teenuseni vaid väike osa patsientidest. Taastusravi, mis on elukestev osa ennetusest, on end tõestanud mitmel moel – see vähendab südamehaigustesse suremise riski, uute infarktide teket ja korduva haiglaravi vajadust. Ka parandab see patsientide igapäevast toimetulekut ja elukvaliteeti ning on seejuures kulutõhus lahendus.

Projekti peamine eesmärk oli parandada südamehaigete taastusravi kättesaadavust ja hõlmatust, tõhusust ning kasutajakogemust. Selleks loodi südamehaigete taastusravi kaugteenusmudel, mille aluseks on tõendus põhine ja rahvusvaheliselt tunnustatud taastusravi programmi struktuur. Uudse lähenemisena kombineeriti selles kontaktvastuvõetud erinevate kaugteenustega. Kaugteenusmudelis on kasutusel mitu tehnoloogilist lahendust inimese raviteekonna koordineerimiseks ning lisaks on olemas ka patsiendi teekonda jälgiv ja toetav õde.

Selleks, et hinnata, kas kaugteenusmudeli vahendusel pakutav taastusravi on tavaraviga võrreldes võrdväärsete tulemustega patsiendi tervisenäitajate, elukvaliteedi ja teenusega rahulolu suhtes, kaasati mõju-uuringu sekkumisrühma 88 patsienti ning kontrollrühma 33 patsienti. Muu hulgas hinnati ka kasutajakogemust ja kulusid. Selgus, et kaugteenusmudel suurendab taastusravi kättesaadavust – loodud

lahenduse abil on võimalik näiteks Tartu Ülikooli Kliinikumis suurendada taastusravi saavate infarkthaigete arvu 80–180 inimese võrra aastas. Lisaks leiti, et patsiendid nõõ püsisid kaugteenusel paremini – ettenähtud mahus taastusravi läbis kaugteenuse rühmas 95%, kontaktteenuse rühmas aga 79% patsientidest.

Südamehaigetele kaugteenusena pakutud taastusravi ei jää efektiivsuse poolest alla seni vaid kontaktteenusena pakutavale ravile. Peamiste taastusravi mõju edasi andvate indikaatorite (inimese maksimaalne hapniku tarbimise võime ja koormustaluvus) puhul osutus kaugteenus kontaktteenusega samaväärseks. Ka mõju patsientide elukvaliteedile oli teenuse eri viisil osutamisel samaväärne ning tehnoloogilise lahenduse kasutamugavust hindasid nii teenuse saajad kui ka osutajad suurepäraseks. Kui võrrelda omavahel taastusravi kaugteenuse ja kontaktteenuse kulu ühe patsiendi kohta, on kaugteenuse kulu väiksem. Teisisõnu tekib kaugteenuse rakendamise kokkuhoid võrreldes kontaktteenusega ühe patsiendi võrra.

VÄHIRAVI TOETAVAD PROJEKTID

Praegu on käimas kaks projekti, mis uurivad vähiravi toetavaid uusi digitaalseid diagnostika ja ravi võimalusi. Esimene neist, teledermatoskoopia tulemuslikkuse mõju-uuring, hindab peamisi põhjuseid,

miks ei jõua nahavähki põdevad inimesed piisavalt kiiresti kasvaja kirurgilise eemaldamise ja ravini. Selleks luuakse integreeritud protsess, mis sisaldab näiteks saatete kirjade automaatset genereerimist, automaatteavitusi jms, eesmärgiga parandada inimese raviteekonda ning diagnoosi saamise kiirust.

Teine projekt keskendub tehisintellektil põhineva diagnostikasüsteemi rakendamisele Eesti tervishoius. Selle eesmärk on leevendada radioloogide puudust, parandada varajast neeruvähi avastamist ning tõhustada tervishoiusüsteemi toimimist. Tehisintellekti rakendamine võimaldab muu hulgas automatiseerida diagnostikaprotsesse ja optimeerida arstide töövoogu ning aitab sedakaudu parandada patsientide ravitulemusi.

Mõjuanalüüsiga hinnatakse, kui palju vabaneb radioloogide tööaega tehisintellektipõhise diagnostikasüsteemi kasutuselevõttuga. Samuti analüüsitakse, kui kulutõhus on selle süsteemi rakendamine Eestis. Üks eesmärke on koguda tagasisidet radioloogidelt lahenduse kasutusmugavuse ja tõhususe kohta. Uuringu hüpotees on, et tehisintellekti rakendamine parandab töövoogu ning suurendab tervishoiutöötajate rahulolu, kuna võimaldab vähendada rutiinse analüüsi koormust ning keskenduda keerukamatele juhtumitele. See aitab kaasa raviprotsessi kvaliteedi tõusule ja leevendab radioloogide puudust.